

ประวัติพระพุทธเจ้าของเรา

จากหนังสือตำนานมูลศาสนา

วิภา เจริญรัตน์*

ตำนานมูลศาสนาเป็นหนังสือที่น่าสนใจมากเล่มหนึ่ง ฉบับเดิมเป็นภาษาไทยเนื้อมีความยาว ๑๐ ผูกโบราณ แต่ไม่ปรากฏนามผู้แต่ง หนังสือเล่มนี้กรมศิลปากรได้ให้นายสุต ศรีสมวงศ์ และนายพรหม ขมาลา เป็นผู้แปล และให้ ดร.ประเสริฐ ฐ นคร ช่วยตรวจสอบข้อความและทำเชิงอรรถอธิบายข้อความ พิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๒ เนื้อหาส่วนใหญ่ตรงกับชินกาลมาลีปกรณ์ เนื้อเรื่องกล่าวถึงประวัติความเป็นมาของพระพุทธเจ้าเมื่อแรกปรารถนาพุทธภูมิจนกระทั่งเสด็จมาตรัสรู้และปรินิพพาน การสังคายนา พระพุทธศาสนา พระราชประวัติของพระเจ้าอโศกมหาราชและพระนางจามเทวี เรื่องการสร้างเมือง เชียงใหม่และการรับลัทธิลังกาวงศ์ ตลอดจนเรื่องอาณาจักรสุโขทัย

ประวัติพระพุทธเจ้าของเราในหนังสือตำนานมูลศาสนามีลักษณะแปลกกว่าในหนังสืออื่น คือเล่าเท้าความถึงอดีตชาติของพระพุทธองค์ซึ่งได้สรุปความมาดังนี้

ตามตำนานมูลศาสนา พระพุทธเจ้าของเราทรงสร้างวปรารถนาเป็นพระพุทธเจ้าถึง ๒๐ อสงไขย** กว่าจะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า แต่เดิมนั้นพระโพธิสัตว์เกิดในตระกูลคนยากจนในเมืองคันธาระ ท่านชวนขวายเป็นบวชและหลัวพิน*** มาขายเลี้ยงมารดาทุกๆ วัน อยู่มาวันหนึ่งท่านกลับจากป่าเดินทางแต่ตรอนก็แวะพักใต้ต้นนิโครธแล้วกลับไป ตื่นขึ้นมาก็คิดคำนึงว่าบัดนี้ตนเองยังหนุ่มแน่นแข็งแรง ก็ยังทนต่อความทุกข์ได้ แต่ถ้าถึงวัยชราจะทำอย่างไร ก็คำนึงว่าควรไปเมืองสุวรรณภูมิกับพ่อค้าทั้งหลาย เพื่อแสวงหาเงินทองมาเลี้ยงมารดา ท่านจึงบอกพ่อค้าสำเภา พ่อค้าสำเภาที่รับตัวท่านไว้ วันหนึ่งสำเภาออกเดินทางไปในมหาสมุทรประสบคลื่นลมจนสำเภาแตกอยู่กลางมหาสมุทร ท่านก็จมลงไปเสมอแล้วคิดว่าเอาไม้กระดานแผ่นหนึ่งได้จึงอุ้มมารดาไว้เหนือบ่าของตนแล้วว่ายเข้าหาฝั่ง

ขณะนั้นท้าวมหาพรหมเล็งทิพย์เนตรเห็นพระโพธิสัตว์กับมารดาว่ายน้ำอยู่ในมหาสมุทร จึงคิดว่าบุรุษผู้นี้มีความเพียรพยายามมากนัก อาจจะได้อสงไขยเป็นพระพุทธเจ้าองค์หนึ่งเป็นแน่แท้ ครั้นคำนึงดังนั้น ก็บันดาลให้พระโพธิสัตว์บังเกิดความปรารถนาเป็นพระพุทธเจ้าองค์หนึ่งในภายภาคหน้า

* อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

อ.บ.(ภาษาไทย), อ.ม.(ภาษาบาลี-สันสกฤต) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

** บางฉบับเป็น ๑๖ อสงไขย คำว่าอสงไขยตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ให้ความหมายไว้ว่า มีมากจนนับไม่ถ้วน ชื่อมาตรานับจำนวนใหญ่ที่สุดคือโกฏยกกำลัง ๒๐

*** “หลัว” เป็นภาษาถิ่นพายัพแปลว่า พิน พินไม้ไผ่

ทันใดนั้นพระโพธิสัตว์ก็กระทำสัจจาธิษฐานขึ้นในใจ แล้วก็พามารดาว่ายน้ำข้ามมหาสมุทรไปได้ สองสามวันก็ถึงฝั่งด้วยยานภาพแห่งท้าวมหาพรหม พระโพธิสัตว์ท่านพามารดาไปอาศัยอยู่ในป่าแห่งหนึ่ง ทำมาหาเลี้ยงชีวิตแม่ด้วยความลำบาก ครั้นจืดจากชาตินั้นก็ได้ไปบังเกิดในเทวโลกด้วยบุญกุศลที่ได้กระทำ คุณแก่มารดา

ต่อมาพระโพธิสัตว์จืดจากเทวโลกมาเกิดเป็นโอรสของกษัตริย์ของเมืองสิริมตี ต่อมาพระองค์ก็ได้ ราชสมบัติแทนพระบิดา พระองค์มีเดชาภาพเป็นที่ครั้นคร้ามแก่กษัตริย์ทั้งหลายในชมพูทวีป พระองค์ ทรงมีพระราชประสงค์ได้ช้างมากอยู่มาวันหนึ่งพรานป่าได้พบช้างที่มีลักษณะพิเศษ คือมีสีเขี้ยวดังดอกอัญชัน มีงาประดุจงอนไถ มีหัวประดุจดังคอย มีวงประดุจวงช้างเอราวัณ มีขนหางประดุจดังมัดหางทรายจามรี พรานป่าจึงนำความไปกราบบังคมทูลพระยาสิริมตี พระองค์ทรงทราบแล้วก็ทรงยินดีมาก โปรดให้หมอช้าง เอานางช้างต่อไปคล้องเอามาได้ พระองค์ทรงสั่งให้หมอช้างฝึกสอนช้างตัวนี้ได้เรียบร้อย แล้วพระองค์ก็ ทรงขี่ช้างไปเที่ยวกับหมู่เสนา อยู่มาวันหนึ่งหมู่ช้างป่ามาเที่ยวเล่นในอุทยาน พระยาสิริมตีได้ไล่ช้างเข้าไป ภายในอุทยาน พระยาช้างได้กลืนนางช้างเข้าก็เกิดอาการมัวเมาด้วยกิเลสตัณหาที่สลดความขังตกไปจาก คอแล้วพาพระเจ้าสิริมตีวิ่งเข้าป่าไปตามนางช้าง พระเจ้าสิริมตีทรงเกาะกิ่งมะเดื่อไว้ได้และหมู่เสนาก็ตาม มาพบจึงได้พาพระองค์กลับเมือง ฝ่ายพระยาสิริมตีเมื่อกลับมาถึงพระนครจึงให้หา นายความ ข้างเข้ามา แล้วตรัสว่า ช้างตัวนี้เจ้าฝึกสอนได้ดีแล้วแต่ทำไมจึงเป็นเช่นนี้ นายความข้างก็ตอบว่าตนได้ฝึกสอนช้าง เชือกนี้จนเรียบร้อยดีแล้วแต่ว่าช้างมาได้กลืนนางช้างเข้าก็เกิดโรคตัณหาขึ้นจึงได้เตลิดหนีไป ต่อเมื่อได้พบกับนางช้างและได้สมอารมณ์หมายแล้วช้างจึงจะกลับมา

ต่อมาอีก ๗ วัน พระยาช้างก็กลับสู่โรงช้างดังเก่า พระยาสิริมตีจึงเจรจากับนายความข้างว่า นาย ความข้างสอนช้างได้เรียบร้อยดีแต่ทำไมพระองค์สับเกี่ยวเท่าใด ช้างก็ไม่ยอมกลับ นายความข้างกล่าวตอบว่า ขึ้นชื่อว่าตัณหานี้ทำรุนแรงกว่าไฟ มีพิษยิ่งกว่าพิษพระยาเนคราช แล้วนายความข้างก็นำแห่งเหล็กร้อน แดงมาส่งให้พระยาช้างถือไว้ พระยาช้างก็ทำตาม ในที่สุดก็ถึงแก่ความตายด้วยแห่งเหล็กร้อนแดงนั้น พระยาสิริมตีเกิดความสลดสังเวชว่า กำลังราคตัณหานี้ทำรุนแรงหนอ สัตว์ทั้งหลายอาศัยราคตัณหาเป็นเหตุ จึงได้จมอยู่ในวัฏสงสารและไปหมกไหม้อยู่ในมหานรกทั้ง ๘ ขุม

ตรงนี้จะกล่าวถึงที่สุดแห่งชาติของนายความข้างและพระยาช้าง ความข้างคือพระศรีอาริยมต- ไตรย ส่วนพระยาช้างคือพระมหากัสสปเถระ ขณะนี้ศพของพระมหากัสสปเถระยังไม่ได้เผา ต่อเมื่อ พระศรีอาริยมตไตรยลงมาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า พระองค์จะเอาศพของพระมหากัสสปเถระใส่บนพระหัตถ์ แล้วก็มิเปลวไฟเกิดขึ้นเองเผาศพให้มอดไหม้บนฝ่าพระหัตถ์ของพระศรีอาริยมตไตรยจึงจะสิ้นกรรม ที่พระองค์ได้กระทำแก่พระยาช้าง

พระยาสิริมตีเห็นโทษแห่งราคตัณหาดังนี้จึงคำนึงว่าพระองค์อยากจะช่วยให้สัตว์ทั้งหลายพ้นจาก ทุกข์ในสงสาร และได้ทรงปรารถนาเป็นพระพุทธเจ้าพระองค์หนึ่งในอนาคต แล้วพระองค์ก็ทรงสละ ราชสมบัติออกไปบวชเป็นฤๅษีอยู่ในป่าตรารบสิ้นอายุ ในชาติที่พระองค์เกิดเป็นพรหมฤๅษีนั้น พระองค์ได้ สละชีวิตเป็นทานแก่เสือโคร่งแม่ลูกอ่อนที่หิวโหยและกำลังจะกินลูกของตนเองเป็นอาหาร พระองค์ทรง กระทำพุทธปณิธานว่าขอให้พระองค์ได้เป็นพระพุทธเจ้าเพื่อจะได้พาหมู่สัตว์ให้ข้ามพ้นจากสังสารวัฏ เมื่อ พรหมฤๅษีสิ้นชีวิตลงแล้วก็ได้ไปเกิดบนเทวโลกสิ้นกาลนาน ครั้นจืดจากเทวโลกก็มาบังเกิดเป็นน้องหญิง ลูกของแม่เลี้ยงแห่งพระโบราณที่บึงกรพุทธเจ้า

พระโบราณที่บึงกรทรงบำเพ็ญบารมีมาถึง ๑๖ อสงไขยปลายแสนมหากัลป์ ทรงภิกษุสงฆ์สาวก

เป็นจำนวนมาก อยู่วันหนึ่งภิกษุองค์หนึ่งเข้ามากราบแทบพระบาทพระพุทธองค์แล้วกระทำปณิธานปรารถนาว่าขอให้ตนเองได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าและชนสัตว์ให้ข้ามพ้นสังสารวัฏ พระโอรานที่บังกรพุทธเจ้าจึงไขข้อนาถญาณพิจารณาแล้วจึงทรงทำนายว่าพระภิกษุองค์นั้นจะได้เป็นพระพุทธเจ้าดังประสงค์ วันหนึ่งพระภิกษุองค์นั้นไปบิณฑบาตเพื่อนำมันก็ไม่ได้นำมันมาสักหยด ท่านจึงไปสู่คุ่มของพระยา ลูกสาวพระยาจึงถวายน้ำมันเมล็ดพรรณผักกาดให้พร้อมทั้งอธิษฐานขอเป็นพระพุทธเจ้ามีนามว่าสิทธัตถะ* (ลูกสาวพระยาผู้นี้เป็นน้องหญิงของพระโอรานที่บังกรพุทธเจ้า และจะมาตรัสเป็นพระพุทธเจ้าของเรา) พระภิกษุรูปนั้นก็นำความไปทูลแต่พระโอรานที่บังกรพุทธเจ้า พระองค์ไม่ทรงทำนายน้องหญิงของพระองค์เพราะเป็นลิงควบีติคือเป็นเพศหญิง

พระโพธิสัตว์เจ้าของเราเมื่อจุติจากชาติอันเป็นธิดาพระยาก็ได้ไปเกิดในเทวโลกเป็นเวลายาวนานเมื่อจุติจากเทวโลกก็ได้มาเกิดเป็นกษัตริย์ในเมืองกรันทกะทรงพระนามว่าอติเทโว ในครั้งนั้นพระพรหมเทโวพุทธเจ้าเมื่อตรัสรู้แล้วก็ได้เสด็จไปสู่เมืองกรันทกะเพื่อทรงแสดงพระธรรมเทศนา พระองค์ทรงเปล่งพระรัศมีไปครอบงำหัวเมืองทั้งหลาย พระยาอติเทโวซึ่งอยู่ในปราสาท ในเวลานั้นศิริคุตต์อำมาตย์นั่งอยู่ด้วยเมื่อเห็นพระรัศมีนั้นพระยาอติเทวาก็ทรงตกใจกลัว ศิริคุตต์อำมาตย์จึงออกไปดูตามช่องปราสาทก็เห็นพระพรหมเทโวพุทธเจ้าจึงกราบทูลพระยาอติเทโวว่ามหาบุรุษนั้นคือพระพุทธเจ้า พระยาอติเทโวจึงเสด็จออกไปต้อนรับ ในวันต่อมาพระยาก็เสด็จไปสู่สำนักพระพุทธเจ้าอีก พระองค์ทรงอธิษฐานขอให้ได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าและเป็นผู้นำสัตว์ให้บรรลุมรรคผลและข้ามพ้นจากสังสารวัฏ

พระยาอติเทโวเจ้าเมืองกรันทกะคือพระพุทธเจ้าของเรา ส่วนศิริคุตต์อำมาตย์คือพระศรีอาริยมตไตรยโพธิสัตว์เจ้า

เวลาผ่านไปอีกนานมากจนกระทั่งถึงศาสนาของพระเมธังกรพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์เจ้าของเราได้ทรงกระทำสักการบูชาแต่พระเมธังกรพุทธเจ้าแต่พระองค์ก็ได้ทรงรับการพยากรณ์จากสำนักของพระพุทธเจ้าต่อมาในศาสนาของพระที่บังกรพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าของเราเสวยพระชาติเป็นพระโพธิสัตว์เกิดในตระกูลพราหมณ์มีนามว่าสุเมธ สุเมธพราหมณ์ได้บวชเป็นฤๅษีและได้บำเพ็ญสมณธรรมจนได้บรรลุดานสมาบัติในชาตินี้พระองค์ได้รับการพยากรณ์ในสำนักพระพุทธเจ้าเป็นครั้งแรก

ต่อจากนั้นอสงไขยแสนกัลป์ว่าง ไม่มีพระพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้าและพระเจ้าจักรพรรดิมาบังเกิดในโลก จนมาถึงสารกัลป์มีพระพุทธเจ้ามาบังเกิดทรงพระนามว่าโกณฑัญญะ ครั้งนั้นพระพุทธเจ้าของเราเสวยพระชาติเป็นพระโพธิสัตว์เกิดเป็นพระยาจักรพรรดิชื่อวิชิตาวิ พระองค์ได้ทรงถวายนามหทานแต่พระพุทธเจ้าและพระภิกษุสงฆ์สาวก พระพุทธเจ้าได้ทรงพยากรณ์ว่าพระยาวิชิตาวิจักได้เป็นพระพุทธเจ้าในอนาคต พระยาวิชิตาวิจุติจากชาตินี้แล้วก็ได้ไปบังเกิดในเทวโลก

ครั้นสิ้นสารกัลป์ไปแล้วก็เป็นภาสะอสงไขยซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ไม่มีพระพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้ากับทั้งพระยาจักรพรรดิมาบังเกิดในโลก ต่อมาเป็นช่วงเวลาของสารกัลป์ ในกัลป์นี้มีพระพุทธเจ้ามาบังเกิด ๔ พระองค์ ในสมัยพระสมังคลพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าของเราเสวยพระชาติเป็นพระโพธิสัตว์บังเกิดในตระกูลพราหมณ์มีนามว่าสุริยพราหมณ์ สุริยพราหมณ์ได้ถวายนามหทานแต่พระพุทธเจ้าพร้อมด้วยพระภิกษุสงฆ์สาวก พระสมังคลพุทธเจ้าได้ทรงพยากรณ์ว่าสุริยพราหมณ์นี้จะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าพระองค์หนึ่ง เมื่อสิ้นศาสนาของพระสมังคลพุทธเจ้าแล้วก็ถึงสมัยของพระสมโนพุทธเจ้า พระสมณโคดมเสวยพระชาติเป็นพระโพธิสัตว์เกิดเป็นพญานาคชื่อว่าอตุล พระยาอตุลนาคออกมาทำสักการบูชา

* สิทธัตถะแปลว่าเมล็ดพรรณผักกาด

พระพุทธเจ้ากับทั้งพระภิกษุสงฆ์สาวก พระสมุโณพุทธเจ้าทรงพยากรณ์ว่าแต่ขึ้นไป ๔ อสงไขยปลายแสนมหากัลป์ พระยาอตุลนาจกัได้เป็นพระพุทธเจ้าพระองค์หนึ่ง

เมื่อสิ้นศาสนาพระสมุโณพุทธเจ้าก็เป็นสมัยพระเวโรโตพุทธเจ้า ในครั้งนั้นพระพุทธเจ้าของเราเสวยพระชาติเป็นพระโพธิสัตว์ได้บังเกิดในตระกูลพราหมณ์มีนามว่าอติเทวพราหมณ์ อติเทวพราหมณ์ได้ไปฟังธรรมในสำนักพระเวโรโตพุทธเจ้า พระองค์ได้ทรงพยากรณ์ว่าต่อจากนี้ไป ๔ อสงไขยปลายแสนมหากัลป์ อติเทวพราหมณ์จักได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ต่อจากสมัยพระเวโรโตพุทธเจ้าก็เป็นสมัยของพระโสภิตพุทธเจ้า ส่วนพระสมณโคดมได้เกิดในตระกูลพราหมณ์ชื่อว่าอชิตพราหมณ์ อชิตพราหมณ์ได้ฟังพระธรรมเทศนาในสำนักพระโสภิตพุทธเจ้าได้เกิดศรัทธาถวายทานบูชาพระพุทธเจ้าและพระภิกษุสงฆ์สาวก และได้รับพยากรณ์ว่าต่อจากนี้ไป ๔ อสงไขยปลายแสนมหากัลป์จักได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า

ครั้งสิ้นกัลป์ของพระพุทธเจ้า ๔ พระองค์นี้ไปแล้วก็ถึงสมัยอสงไขยสูญญ คือว่างจากพระพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้ารวมทั้งพระเจ้าจักรพรรดิ เมื่อสิ้นอสงไขยสูญญนี้ไปแล้ว กัลป์ต่อมามีพระพุทธเจ้าทรงพระนามว่าอโนมทัสสี ส่วนพระสมณโคดมเสวยพระชาติเป็นพระโพธิสัตว์ได้เกิดเป็นยักษ์นามว่ายักษ์เสนาปติ ได้ถวายมหาทานแด่พระพุทธเจ้ารวมทั้งพระภิกษุสงฆ์ พระพุทธเจ้าได้ทรงพยากรณ์ว่ายักษ์เสนาปติจะนี้เป็นพระพุทธเจ้าพระองค์หนึ่ง ต่อมาเป็นสมัยพระปทุมพุทธเจ้า พระสมณโคดมเสวยพระชาติเป็นพระโพธิสัตว์ได้มาบังเกิดเป็นพระยาราชสีห์ พระปทุมพุทธเจ้าได้ทรงพยากรณ์ว่าราชสีห์ตัวนี้จักได้เป็นพระพุทธเจ้าในอนาคต ต่อมาพระนารทพุทธเจ้าก็มาบังเกิดในโลก ส่วนพระสมณโคดมเสวยพระชาติเป็นพระโพธิสัตว์ได้มาบังเกิดในตระกูลฤๅษี ท่านได้ถวายทานแด่พระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าทรงพยากรณ์ว่าต่อไปนี้อสงไขยปลายแสนมหากัลป์ ฤๅษีตนนี้จักได้เป็นพระพุทธเจ้า

จากนั้นก็เป็นอสงไขยสูญญ คือเป็นเวลาว่างจากพระพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้าและพระเจ้าจักรพรรดิ เมื่อสิ้นอสงไขยสูญญก็เป็นสวารกัลป์ ในกัลป์นี้มีพระพุทธเจ้ามาบังเกิด ๑ พระองค์ ทรงพระนามว่าปทุมุตตระ ส่วนพระพุทธเจ้าของเราเกิดมาเป็นอำมาตย์ชื่อว่าชฎิลอำมาตย์ ชฎิลอำมาตย์ได้ถวายมหาทานแด่พระพุทธเจ้ากับทั้งพระภิกษุสงฆ์ พระพุทธองค์ทรงพยากรณ์ว่า แต่ขึ้นไปแสนมหากัลป์ ชฎิลอำมาตย์ผู้นี้จักได้เป็นพระพุทธเจ้า ครั้นสิ้นสมัยของพระเจ้าปทุมุตตระก็เป็นสูญญกัลป์และว่างอยู่ถึง ๖๙,๙๙๙ กัลป์ กัลป์ต่อมามีพระพุทธเจ้ามาบังเกิด ๒ พระองค์ คือพระสุเมโธและพระสุชาโต ครั้งนั้นพระสมณโคดมบังเกิดเป็นมาณพมีชื่อว่าอุตตรมาณพ ท่านได้ถวายมหาทานแด่พระพุทธเจ้าและพระภิกษุสงฆ์ พระสุเมโธพุทธเจ้าทรงพยากรณ์ว่า อุตตรมาณพจักได้เป็นพระพุทธเจ้าพระองค์หนึ่งในภวภาคหน้า เมื่อสิ้นกาลสมัยแห่งพระสุเมโธพุทธเจ้าก็เป็นกาลสมัยแห่งพระสุชาโตพุทธเจ้า พระสมณโคดมเกิดเป็นพระยาจักรพรรดิได้ถวายมหาทานแด่พระพุทธเจ้ากับทั้งพระภิกษุสงฆ์แล้วพระองค์ก็ทรงผนวชในสำนักพระพุทธเจ้าและทรงได้รับพุทธพยากรณ์ว่าพระองค์ได้เป็นพระพุทธเจ้าพระองค์หนึ่งในภวภาคหน้า ครั้นสิ้นศาสนาของพระสุชาโตพุทธเจ้าก็เป็นสูญญกัลป์อยู่ถึง ๑๒,๐๐๐ กัลป์

สมัยต่อมาเรียกว่าจวารกัลป์ ในกัลป์นี้มีพระพุทธเจ้ามาบังเกิด ๓ พระองค์ คือพระปิยทัสสีพุทธเจ้า ในสมัยนี้พระสมณโคดมบังเกิดเป็นพราหมณ์ชื่อกัสสปพราหมณ์ กัสสปพราหมณ์จ่ายทรัพย์สมบัติทั้งหมดสร้างพระอารามถวายแด่พระพุทธเจ้ากับทั้งพระภิกษุสงฆ์ทั้งหลาย พระปิยทัสสีพุทธเจ้าได้ทรงพยากรณ์ว่า กัสสปพราหมณ์ผู้นี้จักได้เป็นพระพุทธเจ้าในอนาคต ครั้นต่อมาก็ถึงสมัยของพระพุทธเจ้าอัทธทัสสี ส่วนพระพุทธเจ้าของเราเกิดเป็นฤๅษีชื่อสุสิโมฤๅษีซึ่งเป็นผู้ที่มีเดชาานุภาพมาก วันหนึ่งสุสิโมฤๅษีเหาะไปเอาดอกมณฑาในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์เพื่อเอามาบูชาพระพุทธเจ้าและพระภิกษุสงฆ์ พระอัทธทัสสีพุทธเจ้าได้

ทรงพยากรณ์ว่าสุสิโมฤๅษีผู้นี้จักได้เป็นพระพุทธเจ้าในอนาคต

ครั้นสิ้นศาสนาของพระพุทธเจ้าพระองค์นี้ไปก็ถึงสมัยของพระธัมมทัสสีพุทธเจ้า ส่วนพระสมณโคดมโพธิสัตว์บังเกิดเป็นพระอินทร์ ท่านได้ถวายสักการบูชาพระพุทธเจ้า พระองค์ทรงพยากรณ์ว่าพระอินทร์องค์นี้จักได้เป็นพระพุทธเจ้าในภายภาคหน้า นับจากนั้นมาก็เป็นบุญกัลป์ไปอีกเป็นเวลายาวนานมากจนมาถึงสารกัลป์ซึ่งมีพระพุทธเจ้าสิทธัตถะมาตรัส ส่วนพระพุทธเจ้าของเราเกิดเป็นฤๅษีชื่อ มังคลฤๅษี ท่านได้ถวายทานแด่พระพุทธเจ้าและได้รับการพยากรณ์ว่าจักได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าต่อไปในอนาคต

ต่อจากนั้นก็บังเกิดเป็นกัลป์ว่างแล้วจึงถึงมณฑกัลป์ ในกัลป์นี้มีพระพุทธเจ้ามาบังเกิด ๒ พระองค์ คือ พระติสสพุทธเจ้าและพระปุลสพุทธเจ้า ในสมัยพระติสสพุทธเจ้า พระสมณโคดมบังเกิดเป็นพระยาองค์หนึ่งนามว่าพระยาสุชาติ พระองค์ทรงสละราชสมบัติออกผนวชเป็นฤๅษี พระองค์ได้ทรงกระทำการบูชาพระพุทธเจ้าด้วยความเลื่อมใสศรัทธา พระติสสพุทธเจ้าจึงทรงพยากรณ์ว่าสุชาติฤๅษีจักได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าในกาลภายหน้า เมื่อสิ้นศาสนาของพระติสสพุทธเจ้าก็ถึงสมัยพระปุลสพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าของเราก็มายังเกิดเป็นพระยาชื่อวิจิตาวิ พระองค์ทรงสละราชสมบัติออกผนวชในสำนักพระปุลสพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าทรงพยากรณ์ว่า วิจิตาวิภิกษุองค์นี้จักได้เป็นพระพุทธเจ้าในภายภาคหน้า

ต่อมาก็เป็นบุญกัลป์อยู่ ๘๑ กัลป์ ในกัลป์นี้มีพระพุทธเจ้าทรงพระนามว่าพระพุทธวิปัสสีมาตรัสรู้ พระสมณโคดมของเราเกิดเป็นพระยานาคชื่ออตุลนาค ท่านได้สักการบูชาพระพุทธเจ้า พระองค์จึงทรงพยากรณ์ว่าพระยาอตุลนาคจักได้เป็นพระพุทธเจ้าในภายภาคหน้า เวลาต่อจากนั้นก็บังเกิดเป็นกัลป์ ในกัลป์นี้มีพระพุทธเจ้ามาบังเกิด ๒ พระองค์ คือพระพุทธสิขีและพระเวสสภูพุทธเจ้า ในสมัยพระพุทธสิขี พระสมณโคดมเสวยพระชาติเป็นพระโพธิสัตว์บังเกิดเป็นพระยาอรินทมะ พระองค์ได้ถวายมหาทานแด่พระพุทธเจ้าและพระภิกษุสงฆ์สาวก พระพุทธองค์ทรงพยากรณ์ว่าพระยาอรินทมะจักเป็นพระพุทธเจ้าในภายภาคหน้า ครั้นสิ้นสมัยของพระพุทธสิขีก็เป็นสมัยของพระพุทธเจ้าเวสสภู พระสมณโคดมทรงเกิดเป็นพระยามีนามว่าสุทัตนะ พระยาสุทัตนะทรงมีความเลื่อมใสศรัทธาในพระรัตนตรัย พระองค์ได้ถวายมหาทานแด่พระพุทธเจ้าและพระภิกษุสงฆ์สาวกแล้วทรงออกผนวช พระเวสสภูพุทธเจ้าจึงทรงพยากรณ์ว่าภิกษุสุทัตนะจักได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าในอนาคต

ครั้งต่อมาก็เป็นช่วงเวลาของภัททกัลป์ กัลป์นี้มีพระพุทธเจ้าเสด็จมาตรัสถึง ๕ พระองค์ คือ พระกุกสันธพุทธเจ้า พระโกนาคมพุทธเจ้า พระกัสสปพุทธเจ้า พระสมณโคดมพุทธเจ้า และพระศรีอาริยมตไตรยพุทธเจ้า ในสมัยของพระกุกสันธพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าของเราเสวยพระชาติเป็นพระโพธิสัตว์บังเกิดเป็นพระยานามว่าเขมะ พระองค์ได้ถวายมหาทานแด่พระพุทธเจ้าและทรงออกผนวช พระกุกสันธพุทธเจ้าจึงทรงพยากรณ์ว่าพระเขมะภิกษุองค์นี้จักได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ต่อมาในสมัยพระโกนาคมพุทธเจ้า พระสมณโคดมโพธิสัตว์บังเกิดเป็นพระยานามว่าพระยาปัปพตะ พระองค์ได้ฟังธรรมและได้ถวายมหาทานแด่พระพุทธเจ้าแล้วทรงออกผนวช พระโกนาคมพุทธเจ้าทรงพยากรณ์ว่าพระภิกษุปัปพตะจักได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าในภัททกัลป์นี้

เวลาผ่านไปจนถึงสมัยของพระกัสสปพุทธเจ้า พระสมณโคดมโพธิสัตว์บังเกิดเป็นมาณพชื่อว่าโชติपालมาณพ ท่านได้สดับพระธรรมเทศนาจากพระพุทธเจ้าแล้วก็ขอบวช ในกาลนั้นพระกัสสปพุทธเจ้าจึงทรงพยากรณ์ว่าพระภิกษุโชติपालะองค์นี้จักตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าในภัททกัลป์นี้ อนึ่งนับตั้งแต่พระสมณโคดมได้รับพุทธพยากรณ์ในสำนักพระพุทธเจ้าทั้งหลายรวม ๒๔ พระองค์เป็นต้นมา เริ่มตั้งแต่

พระที่บังกรพุทธเจ้าจวบจนพระกัสสปพุทธเจ้า พระองค์มิได้ตกไปอยู่ในมหาเวจีหรือโลกันตนรก มิได้ไปเกิดเป็นเปรต มิได้ไปเกิดเป็นสัตว์ดิรัจฉานที่เล็กกว่านกกระจาบ มิได้บังเกิดเป็นสตรีหรือเป็นคนบ้าใบ้ พิกลพิการ มิได้ไปเกิดในมิลักข* ประเทศหรือในท้องนางทาสี ไม่ถึงนิตยมิฉนาคิฏฐิและไม่ทำอนัตริยกรรม และมีได้ไปเกิดในอรุปรภและสุทธาวาสภูมิ พระสมณโคดมโพธิสัตว์มีใจน้อมในการออกบรรพชาเพื่อช่วยเหลือนมนุษย์ทั้งหลายให้พ้นจากทุกข์ในสังสารวัฏ

เมื่อครั้งที่พระสมณโคดมโพธิสัตว์เสวยพระชาติเป็นพระเวสสันดร พระองค์ได้ทรงบริจาคทานเป็นจำนวนมากรวมทั้งพระแม่เหสี พระราชบุตรและพระราชธิดา เมื่อพระองค์เสด็จสวรรคตแล้วก็ได้ไปบังเกิดในสวรรค์ชั้นดุสิต เมื่อถึงเวลาที่พระองค์จักต้องมาตรัสเป็นพระพุทธเจ้าก็เกิดบุพนิมิต ๕ ประการ คือดอกไม้ทิพย์ที่เกี่ยวแห่ง ๑ ผ้าทรงเตรั้าหมอง ๑ มีเหงื่อไหลออกจากรักแร้ ๑ มีวรรณะอันไม่ผ่องใส ๑ และไม่มีวชิระขึ้นชมยินดีในทิพย์อาสน์ ๑ เทวดาอินทร์พรหมทั้งหลายในหมื่นจักรวาลจึงเข้าไปอาราธนาให้พระองค์จุติลงมาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า

ครั้งนั้นพระโพธิสัตว์ได้พิจารณาดูอาการทั้ง ๕ คือ กาล เทศ ภูล อายุ และนางผู้จักเป็นมารดา พระองค์ก็ทรงเห็นว่าอายุของสัตว์ทั้งหลายถึง ๑๐๐ ปีบริบูรณ์เป็นเวลาที่เหมาะสม ส่วนสถานที่นั้น พระองค์ทรงพิจารณาเลือกมัชฌิมประเทศในชมพูทวีป ครั้นต่อมาพระองค์ก็ทรงพิจารณาดูตระกูลแล้วทรงเห็นว่าพระพุทธเจ้าทั้งหลายจะเกิดในตระกูลกษัตริย์และตระกูลพราหมณ์ จึงทรงเห็นสมควรว่าจะไปบังเกิดในตระกูลพระยาสิริสุทโธทนะและทรงเห็นว่าพระนางสิริมหามายา พระอัครมเหสีของพระยาสิริสุทโธทนะผู้ได้ทรงบำเพ็ญบารมีมาถึง ๑๐๐,๐๐๐ มหากัลป์ เป็นผู้มั่งคั่งบริสุทธ์สมควรที่จะทรงเป็นพระมารดา ต่อจากนั้น พระองค์ทรงพิจารณาดูอายุแห่งพระมารดาที่ทรงทราบว่าจะทรงมีอายุได้ประมาณ ๑๐ เดือน กับ ๗ วัน พระองค์ทรงพิจารณาแล้วจึงทรงขานคำปฏิญญารับเอานิมนต์แห่งเทวดาทั้งหลายลงมาอุบัติเป็นโอรสแห่งกรุงกบิลพัสดุ์

วันที่พระพุทธเจ้าของเราทรงปฏิสนธิในครรภ์พระมารดา ทั้งหมื่นจักรวาลก็หวั่นไหว พระองค์ทรงอยู่ในครรภ์ครบ ๑๐ เดือนก็ประสูติจากพระครรภ์พระมารดาขณะที่พระมารดาประทับยืนเหนี่ยวดันรังที่ป่าลุมพินีวัน วันที่พระองค์ประสูติเป็นวันเพ็ญเดือนวิสาขะเวลาเที่ยงโดยประมาณ มหาพรหมเอาช่ายทิพย์มารองรับและมีท่อน้ำร้อนน้ำเย็นไหลมาจากอากาศมาชำระสระสรองพระมารดาและพระโพธิสัตว์ พระโพธิสัตว์ทรงเปล่งพระสุรเสียงว่าพระองค์ประเสริฐกว่าโลกทั้ง ๓ ฝ่ายอำมาตย์ก็ทูลเชิญทั้งพระมารดาและพระโอรสให้กลับคืนสู่พระนคร พระสิทธัตถราชกุมารทรงอยู่ในครรภ์มารดา ๒๙ ปี แล้วทรงออกผนวช ทรงกระทำความเพียรได้ ๖ พระวัสสาก็ได้ตรัสรู้พระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณในวันเพ็ญเดือนวิสาขะเวลาใกล้รุ่ง พระองค์ทรงแสดงพระธรรมเทศนาโปรดเทวดาและมนุษย์ทั้งหลายนับได้ ๔๕ พระวัสสาก็เสด็จดับขันธปรินิพพานในเมืองกุสินาราในระหว่างไม้รังคู่ ณ วันเพ็ญเดือนวิสาขะเวลาใกล้รุ่ง

บรรณานุกรม

ตำนานมูลศาสนา. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พิมพ์พระราชทานในงานพระราชทานเพลิงศพ ม.ล.เดช สนิทวงศ์. [ม.ป.ท.], ๒๕๑๘.

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๒๕. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๓๘.

* คนป่าเถื่อน